

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Ambrosij Catharini sententia examinatur. Membr. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

nos uocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum & gratiam, quae data est nobis in Christo Iesu.

Pelagij error circa praedest.

Error Pelagij atruebat, hominem ex solis viribus liberi arbitrij amicitiam cum Deo inire, vitam aeternam promereri, à peccatis resurgere, implere omnia praecipua, atque ad eam amicitiam & gratiam Dei usque ad finem vitae perseverare posse. Auxilia verò & dona gratiae necessaria esse dicebat, non quidem ut homo haec omnia praestaret, sed ut facilius ac melius, & ea efficeret, & vitam aeternam consequeretur. Quare totum effectum praedestinationis libero arbitrio, propriisque nostris meritis adscribebat: affirmabatque, Deum supernaturalia omnia dona gratiae & gloriae statuisse his potius hominibus quam aliis, sub hac potius, quam sub alia mensura conferre, propter praevia merita liberi arbitrij, quae ante huiusmodi divina dona homines haberent. Quò fit, ut hunc esse praedestinatam, illum reprobam, hunc esse praedestinatam ad maiorem gloriam, illum ad minorem, totum adscribebat, non gratiae & auxiliis Dei, sed propriis meritis & industriae liberi arbitrij.

Error hic impugnatus copiosè à nobis est in Concordia qu. 14. art. 13. ubi ostensum est, liberum nostrum arbitrium, non solum non posse amicitiam cum Deo inire, vitamque aeternam promereri, sed neque quicquam, tam ex parte intellectus, quam voluntatis, absque peculiari auxilio, & dono Dei efficere, quo ad gratiam, amicitiamque cum Deo conciliandam se disponat, neque post acceptam iustitiam posse uniuersam legem implere, vel vitare peccata omnia, etiam lethalia, vel in accepta iustitia absque speciali auxilio, & dono Dei perseverare. Quare cum Pelagij error circa praedestinationem contrariis fundamentis innitatur, nona alia non opus est impugnatione.

D. Aug. non dicit Episcopi falsa existimatio circa vitam, quam postea reuocauit.

Ad hunc Pelagianorum errorem, tamquam pars quaedam illius, is etiam reuocari potest, in quo fuit Augustinus, antequam creatus esset Episcopus. Arbitratus namque homines ex solis naturalibus viribus elicere posse actum credendi, qualis ad salutem necessarius est, non verò posse exercere opera meritoria sine caritate, quae est donum Dei, in libratione quarundam propositionum ex epitola ad Romanos, in expositione propositionis 60. 61. 62. & 63. asseruit praescientiam fidei futurae, atque infidelitatis, esse rationem ex parte praedestinatorum & reprobatorum, quare illi electi ad opera meritoria, per eaque praedestinati fuerint in vitam aeternam, hi verò propter incredulitatem reprobati. Merito tamen lib. 1. retractat cap. 23. & de praedest. sanct. cap. 3. re maturius considerata, sententiam retractauit, asserens fidem etiam donum Dei esse, & sub effectu praedestinationis comprehendendi, ac proinde neque ex eo capite posse reddi rationem praedestinationis: id quod satis est manifestum ex his, quae in Concordia quaest. 14. art. 13. dicta sunt. Adde, ex fidelibus multos esse reprobos: si autem praedestinos conferamus cum fidelibus reprobis, non potest ratio illa reddi, quare illi praedestinati, hi verò reprobi fuerint.

MEMBRUM III.

Ambrosij Catharini sententia examinatur.

VT ad Catholicorum sententias deueniamus, Ambrosij Catharini sententia ante omnes

A alias examinanda occurrit. Is in primis praemittit, Deum ita omnes homines in vitam aeternam condere decreuisse, ut eam illis omnibus conferre vellet, at sub certis legibus & conditionibus, quae ab eorum arbitrio & voluntate penderent. Quia ergo, iuxta testimonium Pauli, Deus verè vult omnes homines saluos fieri, in eumque finem omnes condidit, ut, si vellent, salutem assequerentur, ita illis de medijs necessarijs prouidit, ut singuli re ipsa ad eum finem peruenire possint, per eosque stet, si non perueniant.

B Addit deinde, Deum, qui dona sua, utpote nulli debita, distribuere potest pro ut vult, absque cuiusquam iniuria, aut acceptione personarum, elegisse paucos quosdam ex vniuersa hominum multitudine quos praesciuit, hoc est, pra alijs dilexit, tantaeque donorum & gratiae copia, tam peculiarique protectione in vitam aeternam destinauit, vniuersi modi beneficiorum vi fieri non possit quin in vitam aeternam perducantur: quia scilicet à lethaliibus culpis vel eos praeseruabit, vel, si corrumpant, eriget, ut tandem è vita in gratia decedant. Neque tamen, inquit, propterea liberum ab eis aufert arbitrium, rationemque tollit meriti: quin potius per abundantiorum gratiam illud statuit, potensque reddit, ut praecleariora, ardentioraque opera exerceat, quibus cumulatius praemium consequatur.

C Iuxta haec ergo, vniuersam multitudinem in duos ordines distribuit. Vnum dicit esse eorum, de quibus paulò ante diximus, quorum salutem dicit esse certam, non solum certitudine praescientiae, qua Deus praevidet quinam his, vel illis medijs in vitam aeternam perueniant, cum tamen possint, si velint, non peruenire, sed etiam certitudine prouidentiae, quatenus fieri nequit, quin tot ac tantis gratiae praesidijs muniti vitam aeternam, ad quam praedestinati sunt, non assequantur. Atque hos solos ait in sacris literis dici praedestinos, esseque certum, at non magnum, eorum numerum.

Duplex ordo à Cath. excogitatus, alter praedestinatorum, non praedestinatorum alter.

D In altero ordine, quem non praedestinatorum appellat; comprehendi dicit reliquam hominum multitudinem, singulosque saluos esse posse: quippe cum de medijs ad salutem necessarijs: quantum opus est, sit cuique eorum prouisum: posse etiam vnumquemque eorum voluntate sua perire ac damnari, si gratia & medijs ad salutem uti negligat, multosque proinde re ipsa esse damnatos. Nullam verò ait esse ab aeterna vita reprobationem, praeter eam, quam sibi quisque ob propria crimina acquisierit. Cum autem verisimile non sit, neminem saluum fieri ex tanta hominum multitudine, quibus per diuinam prouidentiam de medijs ad vitam aeternam necessarijs sufficienter est consultum, cum in eorum arbitrio eiusdem consequutio posita fuerit, quin potius quam probabilissimum sit, multos ad eam pro sui arbitrij libertate peruenire, duo ait affirmanda esse. Vnum est, multos ex his, qui in non praedestinatorum ordine continentur, vitam aeternam consequi. Alterum verò, numerum eorum non esse certum in diuina prouidentia: quippe cum media ad vitam aeternam hominibus huius ordinis à Deo prouisa, neque tanta, neque adeò efficacia sint, quin pro libertate sui arbitrij ea recusare ac reuicere valeant. Subiungit tamen, numerum eorum esse certum in diuina praescientia, quatenus praevidet Deus, quinam talibus medijs utendo vitam in gratia finire, aeternamque proinde felicitatem adipisci debeant: qui verò ita sint eisdem ab usuri, ut extremam incurrant miseriam. Haec est sententia Catharini in opusculo illo de praedestinatione ad

sanctum Concilium Tridentinum. Nam opuscula A
alia, quorum eo loco meminit, nondum ad meas
manus deuenierunt, in quibus tamen nihil con-
trarium docuisse videtur.

*Impugnatus
opinio Ca-
tharini.*

Opinio hæc ea de causa in primis vehementer
nobis displicet, quod non omnes, qui vitam æter-
nam consequuntur, in prædestinatorum numero
comprehendant, afferentique ab Scripturis factis
non eos omnes prædestinatorum nomine compre-
hendi, sed eos tantum, qui certò, diuina præscien-
tia seclusa, salui erunt, vi dumtaxat mediocum, de
quibus diuinitus illis prouisum est.

Ut verò ab hoc ultimo ordiamur, in primis no-
mine eorum, quos ita prædestinatos dicit, non in-
telligit eos tantum, qui in gratia sunt confirmati:
quandoquidem de eiusmodi prædestinatis hæc
adiicit, ipsos insuper dicimus salutem omnino ad-
eptos, nec posse contingere quin salui non fiant,
propter excellentem Dei gratiam, ac protectionem
& assistentiam Spiritus, qui vel præseruabit à pec-
catis, vel ab ipsis incurtis eripiet & liberabit, quo
tandem cum pace dormiant, & in Domino requi-
escent: portò confirmati in gratia lethalia peccata
non incurrunt, à quibus eripiantur.

*Confirmato-
rū in gratia
certitudo,
quod nō pec-
cabunt unde
proueniat.*

Deinde, esto illos solos comprehenderet, profe-
ctò, seclusa præscientia, qua Deus certò præuidet
eos cum gratia & auxiliis peculiaribus, quibus sin-
gulis eorum opulari constituit, pro libertate sui
arbitrii ita cooperaturos, ut ad vitam æternam per-
uenirent, non esset certa eorum salus. Etenim gratia
& auxilia, licet quò maiora sunt, eò verisimiliorem,
probabilioremque salutem eius efficiant, cui con-
feruntur, numquam tamen libertatem ab arbitrio
tollunt, ut eisdem si velit, non consentiat, neque
vquam laudem illam, quæ ad meritum etiam
confert, auferunt ab vnoquoque iusto, quod potuit
transgredi, & non est transgressus, & facere mala & non
fecit: quare etiam si de mediis diuinæ prouidentie
circa beatitudinem eorum, qui à Deo in gratia con-
firmati dicuntur sit sermo, non est certa salus eo-
rum ex solo ordine mediocum diuinæ prouidentie,
sicut nec cuiusquam alterius prædestinati ex
adultis, sed ex præscientia, quia Deus præuidet eos
pro libertate sui arbitrii eisdem mediis perueni-
turos in vitam æternam. De quocumque namque adulto
prædestinato semper verum est dicere, positum esse
in manu consilij sui, ut ad quodcumque voluerit, sine
bonum siue malum, porrigat manum. Confirmati-
que hæc omnia possunt, quoniam Paulus de numero
erat eorum prædestinatorum, qui in gratia erant
confirmati, sciens nihilominus in manu consilij sui
esse positum ad quodlibet porrigere manum, ad
mortem scilicet, vel vitam, i ad Corin. 9. de seip-
so dicebat, *Castigo corpus meum, & in seruitutem re-
digo, ne forte, cum aliis prædicauerim, ipse reprobus ef-
ficiar.* Ex quibus omnibus illud iam est manife-
stum, nullos esse ita prædestinatos, ut ex solo ordi-
ne mediocum diuinæ prouidentie sit certa eorum
salus, ut Catharinus dicebat.

Deinde verò probatur, quotquot vitam æternam
consequuntur, ad eam ex æternitate esse à Deo præ-
destinatos, prædestinatorumque nomine ab Scri-
pturis factis comprehendi. Primò, quoniam nullus
suis solū viribus, sed à Deo supernaturaliter ad-
iutus, beatitudinem consequitur: Deus verò ex
æternitate præuidit, si cuique eorum conferte vel-
let ea media, per quæ beandū tandem est, eū bea-
titudinem illam consequatur: cum ergo volun-
tas talia media conferendi non fuerit elicit ex tē-
pore, sed ex æternitate, fit, ut comparatione cuius-

que eorum qui vitam æternam assequuntur, in Deo
fuerit voluntas æterna conferendi media, per quæ
vnumquemq; beandū prævidebatur: prædestinatio
non est aliud, quàm voluntas conferendi eiusmodi
media, ut patet ex ipsa prædestinationis definitio-
ne: ergo quotquot vitam æternam assequuntur, ad
eam sunt à Deo ex æternitate prædestinati.

Secundò, ex illo ad Roman. 8. *Quos præsciuit &
prædestinauit conformes fieri imagini Filij sui, ut sit ipse
primogenitus in multis fratribus:* quò loco quotquot
præuili sunt futuri conformes Christo, atque, ut
ad id peruenirent, media ex præordinatione diuina
acceperunt, futuri-que sunt fratres Christi, appel-
lantur prædestinati: sed quicunque consequuntur
vitam æternam, conformes sunt Christi in gratia,
sanctitate, & gloria, sunt-que de numero fratrum
Christi, præsciti ac prædestinati, ut ope, & auxiliis
diuinis tales euaderent: ergo omnes sunt in nume-
ro prædestinatorum, de quibus ibi loquitur Pau-
lus. Confirmatur ex illo ad Roman. 9. *Ut ostenderet
diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ preparauit
in gloriam: quos & vocabit, non solum ex Iudeis, sed
etiam ex gentibus, sicut in Osea dicit, Vocabo non ple-
bem meam, plebem meam & non dilectam, dilectam, &
non misericordiam consequentem, misericordiam con-
sequentem, & erit in loco ubi dictum est, non plebs mea
vos, ibi vocabuntur filij Dei.* Quibus verbis planè
omnes, qui vitam æternam consequuntur, appellat
vasa misericordiæ à Deo præparata, atque ad eò ex
æternitate prædestinata in gloriam, vitam-que æter-
nam consequendam.

Tertio, ex illo Apocal. 20. *Qui non est scriptus
in libro vitæ, missus est in stagnum ignis:* quicunque
autem vitam æternam consequuntur, non mittun-
tur in stagnum ignis: ergo ij omnes in libro vitæ
conscripti sunt: at esse aliquem scriptum in libro
vitæ (maximè quando sumitur ut distinctum quip-
iam ab eo, quod est damnatum, vel reprobum, ut
eo loco fit) esse prædestinatum: ergo quotquot
vitam æternam consequuntur, sunt prædestinati.

Dominicus à Soto in commentariis super cap. 9.
epistolæ ad Roman. & quidam alij eo recentiores,
Catharinum impugnant, quasi affirmauerit, Deum
non prius reprobasse eos, qui damnantur, quàm
illi ex tempore peccata committant. Moti autem vi-
dentur verbis illis Catharini, *Ad eò ut iam nulla sit
alia ab æterna vitæ reprobatio, præter eam quam sibi quis-
que ob propria peccata & flagitia acquisierit.* Ex eo
verò Catharinum refellere conantur, quoniam du-
bium non est, Deum esse omnes odio habere, vellē-
que excludere à regno cælesti, aut etiam mancipa-
re cruciatibus æternis, qui propter originale pecca-
tum, aut etiam propter alia peccata damnantur:
cum ergo ratio reprobationis diuinæ compleatur
per eiusmodi actum diuinæ voluntatis, neque eum
Deus eliciat ex tempore (ut Sotus fatetur Cathari-
num concedere) aliàs Deus mutaretur, fit, ut in Deo
sit ex æternitate, atque ad eò ut quotquot vitam
æternam non consequuntur, ex æternitate à Deo
sint reprobat. Quidam etiam alius ita Catharinum
refutat, quasi asseruerit, numerum eorum qui vi-
tam æternam sunt consequuturi, nullo modo Deo
esse certum: qui planè apertus esset error in fide.

Credo tamen Catharinum neutrum horum af-
firmasse. Etenim, quod ad hoc secundum attinet,
manifestè affirmat: Non esse quidem in prouiden-
tia Dei determinatum numerum eorum, qui salu-
tem consequuntur: esse tamen determinatum in
diuina præscientia, quasi dicat, si ad auxilia gratiæ &
media, quibus Deus sua prouidentia singulis circa
vitam

*Sotus & alij
quid Cathari-
num trahunt.*

*Catharinus à
calumniam
inducit.*

vitam æternam prouidit, attendas, cum vnusquisq; ita per suum liberum arbitrium possit cooperari, vt ad vitam æternam perueniat, aut ab ea in extremam miseriam defleat, non est certus numerus eorum, qui salutem consequuntur: At cum Deus certissime præuideat, quinam pro sua libertate ita sint cooperaturi, vt assequantur vitam æternam, qui non item, certus & firmus est numerus in diuina præscientia, tam eorum, qui vitam æternam consequuntur, quam eorum qui in interitum incident sempiternum.

Quod verò attinet ad primum, Catharinus solum videtur voluisse, Deum neminem reprobasse absque demeritis præuisis, ea scilicet de causa præcisè, vt haberet, in quo iustitiam suam vindictam possit ostendere, vt multi volunt, quod tamen crudelitatem, & quasi tyrannidem sapit, viderique indignum diuina bonitate, ac iustitia, & libertati arbitrij nostri derogare: sed reprobasse propter demerita præuisa, ita vt non alia sit ab æterna vita reprobatio, quam ea, quam quisque ob sua peccata & flagitia propria voluntate parata acquisierit. Neque in mentem credo venisse Catharino, actum voluntatis diuine, quo Deus impios propter peccata præuisa futura in tempore reprobaui, non esse æternum, firmum, atque stabilem.

MEMBRUM IV.

Sententia eorum examinatur, qui bonum vsu liberi arbitrij præuisum, vt prioritate saltem nature primam gratiam iustificantiem antecedit, rationem prædestinationis aduultorum esse affirmant.

Henrici, D.
dina. &
Alexandri
sententia.

Henricus quodlib. 4. q. 19. ait, eo modo prædestinationis, quoad effectum, reddendam esse, non quidem causam propriè, sed rationem ex parte prædestinati, quare huic potius, quam illi, Deus eiusmodi donum conferre voluerit, atque adeò quare hic potius, quam ille sit prædestinatus, quo datur ex parte adulti ratio, quare potius ipse, quam alius, primam gratiam recipiat. Cum enim, inquit, Deus omnibus paratus sit subuenire, licet ex parte adulti nulla sit causa meriti, datur tamen causa congruitatis, non propter quam, sed sine qua non reciperet gratiam, quæ alteri, quòd simili causa careat, denegatur. Vniuersim autem, quæ ex parte nostri sunt eiusmodi congruitates, affirmat esse nobis omnino inuestigabile, opusque exclamare cum Paulo Rom. c. 1. *O altitudo diuinarum sapientie & scientie Dei! quam incomprehensibilia sunt iudicia eius & inuestigabiles viæ eius.* Esse tamen ait accommodatum exemplum in duobus peccatoribus adultis, quorum corda aliquo motu gratiæ præuenientis excitantur, vnus tamen statim pro sua libertate, & nequitia contradicat, alter vetò minime. Licet enim neuter mereatur primam gratiam, congruum tamen est, vt Deus potius hunc, quam illum alium, vterius adiuuet, atque ad gratiã perducatur, quod & facit. In his ergo ratio, ob quam vnus potius, quam alius, recipiat primam gratiam, est congruitas, quæ ex vsu liberi arbitrij cernitur in vno, non in alio: illaque præuisa, est ratio quare Deus primam gratiam, potius vni quam alteri, ex æteritate voluerit, & quare, si in illa ad finem vitæ vsque sit perseueraturus, ille potius, quam alius, sit prædestinatus. Eadem sententia fuit D. Bonauenturae in 1. dist. 41. art. 1. quæst. 1. & 2. Eandem innuit etiam Alexander Aletensis 1. part. quæst. 2. memb. 3. artic. 1. & 3.

Henricus quodlib. 8. q. 5. addit: *Bonum vsu libe-*

Ari arbitrij præuisum esse causam, seu potius conditionem ex parte aduultorum prædestinatorum, quare ipsi potius, quam alij, sint prædestinati, ita vt bonus vsus liberi arbitrij, qui ante cedit primam gratiam, sit eo modo, quem paulò antea explicauimus, causa seu conditio sine qua non fuissent prædestinati, hoc est, congruitas quædam quare ipsis potius, quam alijs, ex æteritate voluerit Deus conferre primam gratiam, quam in tempore tribuit: & bonus vsus, qui sequitur primam gratiam iustificantiem, & quo in ea sine lethalius peccatis vsque ad finem vitæ perseuerat, sit causa seu conditio sine qua Deus nunquam ex æteritate voluisset illis conferre incrementum gratiæ & vitam æternam, quæ reipsa confert, atque adeò quare eos potius voluerit prædestinare, quam alios, quos præuidebat sua culpa talem vsu liberi arbitrij non habituros. At namque, *quammis nullus sit bonus vsus liberi arbitrij, quo prædestinatus, vel ad gratiam se disponit, vel post illam ad præparanda opera meritoria exerceat, qui non sit simul à gratia, vel præueniente, vel iustificante: quia tamen uia est à gratia, ut simul sit à libero arbitrio cooperante, quod, si velit, poterit non cooperari, sit, ut vsus ille spectari possit, ea præcisa ratione, qua ab arbitrio creato pendet: eo verò pacto spectatum, aut totum collectiuè sumptum esse veluti causam sine qua non, seu potius conditionem ex parte aduultorum tamquam congruitatem quamdam, quare prædestinatis potius, quam non prædestinatis, fuerit effectus totius prædestinationis à Deo exoptatus, atque adeò quare illi potius, quam hi, fuerint prædestinati. Partes verò totius illius boni vsus aut esse causam seu conditionem partium potius effectus prædestinationis.*

Gabriël in 1. dist. q. vnicâ, contra cõmunem Doctorum sententiam affirmat, solam gloriam esse effectum prædestinationis propriè loquendo: eò quod prædestinatio sit de fine: cum verò in adultis meritum antecedit gloriæ præmium, præmiumque propter meritum eis conferatur, ait prædestinationis, quoad effectum, dari in eis causam meritoriam.

Gabriëlis opinio.

Iam verò in superioribus ostendimus, prædestinationem respicere quidem beatitudinem tamquam finem, ad quæ prædestinati ordinantur, versari tamen circa media, quibus ad eam perueniunt: quare reiciendus est Gabriël, quatenus affirmat, solam beatitudinem esse propriè effectum prædestinationis.

Addit Gabriël, si dicamus cum Magistro sententiarum, etiam primam gratiam esse effectum prædestinationis, dari ratione prædestinationis quoad hunc effectum in multis prædestinatis, nempe bonum vsu liberi arbitrij, qui tamquam dispositio de congruo ita antecedit infusionem gratiæ, vt sine eo gratia non infunderetur. Atque in hoc consentit cum alijs Doctoribus citatis. Dicit verò, dari in multis adultis, non tamen in omnibus. *Quoniam, vt inquit, in Paulo non præcessit bonus vsus liberi arbitrij, quin potius, dum fideles insequerentur, ex sola voluntate & misericordia Dei mirabiliter vocatus ad fidem, & ad gratiam perductus est.* Addit, sanctificati in vtero, vt beata Virgo & alij, etiam sine præuisa aliqua dispositione gratiam consequuti sunt. Id quod D. Bonauentura etiam adnotauit.

Chrysostronus lauellus in expositionibus ad primam partem D. Thomæ, tractatu de prædestinatione c. 3. distinguit in primis triplex genus concursus, seu auxiliij, quo Deus cum libero arbitrio creato concurrit. Nempe generale, speciale naturale, & speciale supernaturale. Concursum generalem ait non esse satis ad opera moraliter faciendâ: sufficere tamen ad peccatum, malumve quoduis patrandum, & ad actiones indifferentes. Auxilium speciale natura

lauellus opinio.